

Nr 68.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1918 kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion angående skrivelse till
Konungen i fråga om utbytande av en del av 1918 och
1919 års värnpliktstjänst mot visst arbete för den in-
hemska livsmedelsproduktionen.*

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Persson i Norrköping, Stärner, Rogberg, greve Spens, Alfred Petré, Permansson, Tengvall, Frändén, Lindqvist i Kosta, Ernst Lindley, Holmdahl, Strid, Johanson i Gäre och Hammar-skjöld.

Uti en inom första kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 59, har herr Bergman hemställt, att riksdagen behagade besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vid innevarande riksdag framlägga förslag till lag i syfte att möjliggöra att, i den mån lämpligen ske kan, en del av 1918 och 1919 års värnpliktstjänst må anses utförd medelst särskilt organiserad nyodlingsverksamhet eller annat, vederbörligen kontrollerat motsvarande arbete av den art, att det stegrar produktionen av inhemska livsmedel.

Till stöd för sin hemställan har motionären anført följande:

»Vår för ögonblicket viktigaste inrikespolitiska fråga är otvivelaktigt frågan om folkförsörjningen under nu rådande vanskliga förhållanden. Denna fråga äger även utrikespolitisk innebörd, i det att vår utsikt att bevara en orubblig neutralitet å alla håll sammanhänger med vår förmåga att göra oss oberoende av de krigförande makternas till neutralitetskränkningar frestande villkor för införsel.

Motionärens
motivering.

Ett raskare utnyttjande än hitintills skett av vårt lands enastående naturkraftkällor, energiska åtgärder för utdragande av oljor ur inhemska

bergarter samt framför allt jordens intensivt och extensivt ökade uppodling — se där några av de stora positiva uppgifter, med vilkas lösning tidens nöd icke längre medgiver något uppskov. Viktiga äro också vissa negativa åtgärder i samma syfte, avsedda att förhindra förlösandet av sådant, som kan tjäna till folknäring (effektivt rusdrycksförbud m. m.). Allt detta är ett försvarsverk, minst lika viktigt som det militära.

Framför allt gäller det produktion av det ojämförligt viktigaste livsmedlet, vårt dagliga bröd. Av brödsäd har under normala förhållanden på senaste tid omkring 70 % av behovet producerats inom landet och 30 % importerats. Det framgår av verkställda undersökningar allt tydligare, att huvudproblemet, då det gäller att igångsätta de stora odlingsföretag, som omedelbart måste börjas, om vi skola kunna genom inhemsk ökning av produktionen anskaffa det som importen numera icke kan med nödig trygghet tillförsäkra oss, mindre än bristen på medel än bristen på arbetskraft.

Vid sådant förhållande inställer sig osökt tanken att för denna fredliga men för vår självständighets försvar icke mindre viktiga uppgift tillgodogöra sig en del av den varje år under fanorna inkallade värnpliktiga ungdomen. Minskningen av manskap för det rent militära neutralitetsförsvaret måste anses uppvägd genom den ökade trygghet, en tillräcklig livsmedelsproduktion ger oss mot hungerns frestelser till avvikelser från den stränga, fredsbevarande neutralitetspolitiken.

Vårt lands historia erbjuder flera prejudikat på användning av delar av den militära styrkan för fredsuppgifter. Det mest omfattande företaget av sådan art torde vara de kommenderingar, som tid efter annan ägde rum för omkring 100 år sedan i och för utförande av arbete på Göta kanal.

Genom upprättande av vad man kunde kalla *odlingskolonner* bland de värnpliktiga skulle även den segslitna frågan om de samvetsömmas värnplikt åtminstone för tillfället finna en acceptabel lösning. Men givetvis borde icke blott denna jämförelsevis fåtaliga grupp användas för ifrågavarande uppgifter utan därjämte under den närmaste tiden ett större antal andra, därest ett avsevärt resultat skulle kunna uppnås för vår folkförsörjning. För undvikande av simulation skulle givetvis detta arbete icke göras kortvarigare eller lättare än den vanliga militära träningen.

I vad mån de till dylikt produktivt arbete uttagna, från jordbrukarhem kommande värnpliktiga kunde få fullgöra sin plikt under hempermission i form av biträde vid hembygdens jordbruk eller, i andra fall, genom att under praktisk sakkunnig ledning få företaga nyodling på staten tillhörig mark eller annorstädes, det måste givetvis bli föremål

för utredning. Men denna måste bli skyndsam med hänsyn till ärendets brådskande natur. Det vore önskligt, att saken måtte allvarligt beaktas av den nyss tillsatta produktionskommittén, eventuellt förstärkt med för tanken intresserade militära sakkunniga.»

På sätt framgår av utskottets samtidigt härmed avgivna utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 377, med förslag till lag om befrielse för vissa värnpliktiga att fullgöra reservtruppövning, har utskottet tillstyrkt bifall till sagda proposition. Ifrågavarande lagförslag har föranletts av och ansluter sig till en utav den s. k. produktionskommittén till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet avlåten skrivelse den 15 april 1918, däri produktionskommittén — i syfte att trygga jordbrukets tillgång till arbetskraft — föreslagit inställandet av innevarande års reservtruppövningar vid armén. Enligt lagförslaget må nämligen befrielse från dessa övningars fullgörande äga rum i den utsträckning, Konungen närmare förordnar. Vid nu angivna förhållande och då det med motionen avsedda syftet således kommer att i ej ringa mån tillgodoses, därest berörda proposition bifalles av riksdagen, har utskottet ansett, att föreliggande motion bör lämnas utan bifall.

Utskottet.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 30 maj 1918.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.
